

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2016 сыл
Кулун тутар
2 күнэ
Сэрэдэ
№22 (10418)

12+

1935 сыл алтынны 5
күнгүр төртүмүттэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭҕЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһаабыттан
бэлиэтэһиннэр

Бу сырыыга кизингырылаах планеркаҕа нэһиликтэр баһылыктара, тэрилтэлэр салайааччылары кыттыһы ыллылар. Ол төрүөтүнэн тохсунньу-олунньу ыйдарга улуус баһылыгын уонна республика правительствотун отчуоттарыгар нэһиликтээтэн киирбит этиилэри, туруорсуулары толорууга ылыныыга мероприятиялар былааннарын дүүллэһини буолла.

Мероприятиелар былааннарын улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы И.И. Сивцева иһитиннэрдэ, манна салааларынан тыбырлыбыт буолан хас биридии блок кэнниттэн туһааннаах солбуйааччылар, управлениелар салайааччылары хос иһитиннэриилэри онордулар. Ол курдук элбэх этии уонна туруоруу тутуу салаатыгар киирбитинэн улуус баһылыгын тутууга солбуйааччы С.С. Матвеев биридии объектарынан быһаарылыгы биэрдэ, 2016 с. ол объектары тутуу кыалларын-кыаллыбатын сийилии ырытта. Отгон тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар баһылыгы тыа хаһаайыстыбатын боппуоростарыгар солбуйааччы э.т. Е.Е. Гоголев ырытыны онордо.

Планеркаҕа «Үтүө дьыалалар» уонна «Хаарбах дьыа» программаларынан аукционнар ытыллар бэрээдэктэрин, бу өттүгэр үбүлээһин хайдах-туох ытылларын боломуочунай орган салайааччыта С.В. Макаров уонна улуус баһылыгын тутууга солбуйааччы С.С. Матвеев иһитиннэрдилэр.

Ааспыт нэдиэлэҕэ Партизан, Искра, Хамаатта нэһиликтэрин Күннэрэ үрдүк тэрээһиннээхтик ытыллылар. Искралар нэһилик историятыгар сыһыаннаах А. Парников өр сылларга суруйан бэлэмнээбит авторскай кинигэтин бэчээттээн нэһилик Күнүгэр сүрэхтээһинин ытыттылар. Инникитин нэһилик историятын сырдатар ис хоһоонноох кинигэлэр «Республика нэһиликтэрэ» серия иһинэн баар ирдэбиллэри тутуһунан тахсыахтаахтар дьин кинигэ таһаарытыгар улуустаабы хамыһыа мунһаабыр быһаарылыбыта.

Нэдиэлэ түмүгэр улуус оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолору үөрэтии Сыл түмүктэннэ. Бу тэрээһингэ улуус оҕо саадтары, культура тэрилтэлэрин үлэһиттэрэ үрдүк эппиэтинээхтик сыһыаннаһан бэртээхэй бырааһынныгы көрдөрдүлэр, сорох иитээччилэр, техүлэһиттэр кэккэ наһараадалары туттулар.

Өрөбүлгэ 1 Хомустаах нэһилигин Күнүгэр спортсаала саҥа дьэтиг арийыы сүрүн тэрээһининэн буолла. Манна республика спордун министрэ М.Д. Гуляев кыттыһы ылла, биер дойдулаахтар, нэһилик тэрилтэлэрэ марафонна кыттан 500-төн тахса тыһ. солк. уу харчынан, биер оччо суумалаах инвентары бэлэх туттардылар. Үөрүүлээх тэрээһин нэһилик уус-уран самодеятельноһун улахан концертынан түмүктэннэ.

Бэлиэтэнэ В. КАСЬЯНОВ

Былаас уонна общество

Саха республикатын правительствотун 2015 сылга ытыллыбыт үлэ туһунан отчуоттун төрдүс бөлөҕө олунньу 19, 20 күннэригэр Салбаҥна, Кыһыл Дэриэбинэ, Хамааттаҕа, Маймаҕа, Граф Биеэрэгэр тийэн отчуоттаатылар.

Бу бөлөҕү СР экономикаҕа министрствотун министрин солбуйааччы Александра Станиславовна Пахомова салайан сырытта. Бастакы күн былаанаммыт отчуот Салбаҥ нэһилиэгиттэн саҕаланна.

САЛБАН. Бу мунһаахха 23 киһи сырытта. А.С. Пахомова дакылааттаабытын кэннэ нэһиликкэ кураторынан сыһыарылыбыт Е.А. Борисов (СР юстициятын госкомитетин предс. солб.) былырынын отчуот боротокуу-

баһарарын, ол эрээри саҥа хаһаайыстыба тэринэр эдэр дьон кредит ылан үлэли илктэриттэн хабаалаҕа киирэллэрин, онон кинилэргэ чэпчэтиилэри көрөр наадатын туһунан эттэ.

С.П. Корякин суол мөлтөбөр, интернет бытааныгар, сыана, тариф сылла таҕары, улаата туралларыгар, судаарыстыба баайын дьонго босхо туран биэрэн баран үп-харчы суох дьэн куоһурданы баарыгар, тариф, сыана үрдээһинэ тохтотуллубатыгар, кыра, кыты нэһиликтэр оскуолаларыгар, оҕо саадтарыгар көрүллэр үбүлээһин аччаан иһэригэр, кредит бырыһыана улаханьгар, чугас иһэр ууну ылар сир суоһун кварталнай хоччулунай ууну нэһиликтээҕэ биэрбэттигэр, хотуһалар дуһаланан, ууланан оттуур уустугурбутугар тохтоото.

этээн туран, сэри кэминээҕи детдом оҕолорун оскуолаларга көрсүһүннэриини тэрийэлэригэр баҕарда. Салбаҥнар Зоя Ван-Чин-Син суох буолуоттан фельдшерэ суох эрэйи көрбүттэрин, онон бу боппуруоһу быһаарыыга көмө онорууну көрдөстө. Саҕаламмыт суол тутуутугар үбү үгүрүтүк көрөн уһаппакка тийһэр тийриини туруоруста. Почта сайынын, хаайтарыы кэмигэр үчүгэйдик таһылыбатыгар тохтоото.

КЫҤЫЛ ДЭРИЭБИНЭ. Салбаҥтан Кыһыл Дэриэбинэ күнүс үс чаас ааһыта кэлибит. Отчуоттуур мунһах түөрт чааска саҕаланна. Олохтоохтортон 13 киһи кыттыһы ылла. Олохтоохтор: А.Г. Винокурова, Д.А. Афанасьева, П.Н. Сивцев, Л.И. Багыанова

САНААНЫ АҤАҔАСТЫК УОННА КИМИИЛЭЭХТИК

лугар киирбит туруорсуулары толорууга барбыт үлэ туһунан иһитиннэрдэ. Олохтоохтор элбэх ыйытыгылары биэртэлээн, олорго хоруйдары истэн баран отчуоту дүүллэһингэ көхтөөхтүк кытыннылар.

А.А. Охлопков интернет бытаанын, тариха ыараханын туһунан этэн баран, гаас, уматык, электроэнергия сыаната тоҕо сыллата улаата турарын ыйытта. А.С. Ощепкова оҕо саадын дьэиэтэ эргэбитин, хаарбах туруктаабын, нэһиликкэ олорон үлэлиир фельдшерэ суох буоланнар эрэйдэммиттэрин, кыры сиргэ хамнас кыра, олоһор усулуобуйа мөлтөх буолан эдэр специалистар кэлэ сатаабаттарын туһунан эттэ уонна үлэли кэлэр специалистарга сөптөөх чэпчэтиилэри көрөр дьаһаллары ылынары, тутулан эрэр спортсаала дьэиэттигэр үбүлээһини көрөн, былаанна киллэрэн ситэттэри туруоруста.

З.П. Сивцева Намтан кэлэр үрдүк күүрүүлээх уот остуолбалара эмэһирэн сууланнар сайын уһундук уота суох олоһобуттары, оҕо саадын техникскай үлэһиттэрин хамнастара аһары кыратын, тохсунньугаабы хамнастарын үлэһиттэр ыла иликтэрин туһунан эттэ. Уот остуолбаларын саҕардан бириини түргэттэри туруоруста.

А.М. Жирков оттуур сирдэр ууламмыттарынан, дуһаламмыттарынан мелиоративнай үлэлэри ытыгыны былаанныыры, үбүлүүрү, хоруу онорор булуугу, техниканы булууга көмөлөһөрү туруоруста. Сүөһү атыгыласпыттарга ороскуоттары сорбото толуйулар дьэн эрэннэригэр бытаарбытын, саҥа хаһаайыстыба тэринээччилэр сэттарыгар хайаатар да үптээх буолуохтаахтар дьэн кыйан өйдөмөт ирдэбил барарын, ыччат тыа сиригэр олоһууон, сүөһү, сылгы иитиэн

уода. МФК-ни тутуу быйылгы былаанна киллэриллибитин, киллэриллибэттигэр, төһө үп көрүллүбүтүн, хаһан үлэҕэ киллэриллигэр былааннаһарын, ханна, хаһан сүөһү өлөрөр буйуна тутулуохтаабын, пенсионердар, үлэ ветераннарын дьэиэтэрин өрөмүөннээһингэ социальнай көмө оҕоһулуутун, улуус пилотнай бырайыакка тоҕо киллэриллибитин, электроуот, гаас иһин төлөбүр сыллата тоҕо үрдүү турарын, саҥа ынаҕа тоҕо элбээбэтин, оптоволоконнай сибээс ситимэ хаһан тардыл-

Савва Петрович суолу онорууну түргэттигини, хотуһаларга мелиоративнай үлэлэри бытырыһыны, иһэр уунан хаачыйыһыны быһаарыһыны, сыана, тариф үрдээһинин тохтотор, кредит бырыһыанын аччаттар, оскуола, оҕо саадын үбүлээһинин аччаптан дьаһаллары олохтооһуну туруоруста.

З.Е. Степанова «Туймаада-Лизинг» көрдөһүүтүнэн туруктара улаханьык хамсаабыт, буюм-мурбут герефордары быһаары ылан баран бу тэрилтэҕэ 1 мөл. 700 тыһ. солк. төлүүрдээх буолан тахсыбытын, хата, улуус көмөлөһөн үлэһиттэригэр хамнаһы төлөөбүтүн, тыа хаһаайыстыбатын министрствота тугу да көмөлөспөтөүгүн, хаста да көрдөһүү сурук суруйбуттарыгар эппиэттээбэттэрин туһунан эттэ. «Туймаада-Лизинг» үлэтин СР правительствота хотуруолга ыларын, саҥа хаһаайыстыба тэринэр ыччакка көрүллэр көмөнү 3-4 мөл. солк. тийриини туруоруста.

Ф.Д. Ушницкая үөрэх уонна спорт министрстволара үчүгэйдик үлэлээбиттэрин бэли-

лээн сөбүн, үүт харчыта тоҕо үрдээбэтин, Дьокуускай-Нам суола айанныырга төһө үчүгэй туруктаабын, Хаптаҕайдаабы комбикормовый собуот хайдах үлэли турарын, бородуксуяата тоҕо улуустарга тийриллибитин, хомуллар транспорт нолуога төһө киирээрин, ханна барарын туһунан ыйыттылар.

Ю.И. Слепцов (нэһилик баһылыга) ФАП дьэитин тутууну чааһынай инвестор государственнай-чааһынай биергэ үлэлээһин программанын ыта сыйдыарын, бу тутууну ситэттэрэгэ үп тийбэтинэн эбии үбүлээһин боппуруоһун быһаарары көрдөстө, аһыах нэһиликтээх, ыраах, мөлтөх суоллаах иистээх дэриэбинэлэргэ ФАПтары үлэлэтии, үбүлээһинэ Саха сирэ ураты усулуобуйалаабын учуоттаан көрүллүөхтээбэтин, туспа норматив оҕоһулуохтаабын туруоруста.

Үлэни сыаналааһынга мунһаахтаабыт 13 киһиттэн 12-тэ «биһириибит», 1 киһи «тутунабын» дьэн куоластаатылар.

И. ИВАНОВ

Тэттик сонуннар

ТҮӨЛБЭЛЭРГЭ ҮЛЭ СЭРГЭХ

Олунньу 13 күнүгэр Аппааны бөһүөлөгэр «Чороон» сынньалан киинигэр тапталлаахтар күннэригэр анаан сыллата ытыллар «Эн уонна мин» дьэн олус иһитиһинэй күрэх буолан ааста. Манна уопсайа 6 эдэр ыал бэйэлэрин холонон көрдүлэр. Түмүккэ 1 миэстэни Диана уонна Василий Кривогорницыннар ылыллар.

Олунньу 19 күнүгэр Аппааны КСК дьэитигэр Аҕа дойдуну көмүскээччи күнүгэр аналлаах Намнаабы саастарын ситэ илик реабилитационнай киин үлэһиттэрин көбүлээһининэн аҕаларга аналлаах «Курсы молодого бойца» күрэх ытыгылына.

Хатын Арыыттан кыттыбыт «Дембеля» хамаанда - Соловьев Семен Иннокентьевич, Дьяконов Николай Григорьевич, Слепцов Владимир Евгеньевич уонна Осипов Уйгун бастакы миэстэни ылыллар. Онтон иккис миэстэни «Чапаевцы» хамаанда - Петров Гаврил Гаврильевич, Иванов Савва Витальевич, Хабардин Алексей, Кривошапкин Константин буоллулар.

Хамаандалар сыал ытыгыга, автоматты ыһыгыга, хомууууга, противогаз кэтиргэ, баһаарынай форманы кэтиигэ күрэхтэстилэр. Тэрээһини Тохтобин Александр Филиппович ытытта.

Олунньу 20 күнүгэр Бөтүнгэ «Солдат всегда солдат» дьэн ааттаах Бөтүг, Модут, Хатырык, Аппааны икки ардыларыгар ытыгылына. Манна маннайгы миэстэни бөтүнгэр, иккис аппаанылар, үсүһү хатырыктар ылыллар.

Олунньу 20-21 күннэригэр И.Е. Винокуров төрөөбүтэ 120 сылын көрсө Хатын Арыы нэһилигин тэрилтэлэрин икки ардыларыгар көрүү фестивалнай концертэ буолан ааста. Уопсайа холбоһуктаах 9 тэрилтэ кытынна. Аппааныга 6 тэрилтэ, Граф Биеэрэгэр 2 тэрилтэ, Кыһылга 1 тэрилтэ.

Кыһыл Дэриэбинэҕэ Аҕа дойдуну көмүскээччи күнүгэр анаан көрдөөх эстафета буолан ааста. Икки хамаанда күрэхтэспиттэн «Снайперы» хамаанда кыйыһылаах табыста. Хаптыан Дьяконов Дмитрий Дмитриевич.

Олунньу 23 күнүгэр Граф Биеэрэгэр «Самый, самый» дьэн ааттаах эдэр ыччакка аналлаах шоу үрдүк таһынаа ааста.

Хатын Арыы нэһилигэр бу сыл олунньу 2 күнүгэр олохтоох «Исток» дьэн общественной некоммерческой тэрээһин баар буолла. Бу тэрээһингэ бары Хатын Арыы нэһилик общественнай түмсүүлэрэ киирдилэр. Председателинэн Н.Д. Сивцева үлэлиэҕэ.

Сыллата түөлбэлэр икки ардыларыгар ытыллар куонкурус быйыл эмиэ үһүс сылын ытыгылыаҕа. Уопсай общественность мунһаабын быһаарытынан алта хайысканан күрэхтэһии буолуоҕа. Түмүгэ тохсунньу 2017 сылга тахсыаҕа.

Н.Д. СИВЦЕВА-НАМЫЫНА,
Аппааны

Айылда — алаһа дьибит

Быйыл олунньу ыйга -48-52 диэри 4 күн тымныйан баран үксүн -40-45, -38-40 кыраадыс тымнытын уҕарыппата, ый бүтэһигэр хаар халыҥа 29-30 см буолла. Олунньуга Иккис Охонхойоп күннэригэр да былыттаммата, хаар түспэтэ. Атырдык ыйыгар кураанныан сөп. Буурҕа, күүстээх тыал да түспэтэ.

Былырын кыһа кулун тутарга хайдах этэй? Кулун тутар 1 күнүттөн 11 чыыһыла диэри сарсыарда аайы -35-38 кыраадыска диэри хатайдаан, күнүһүн -17-24-кэ диэри тымныйталаан баран, 12 чыыһылаттан сарсыарда -22-19-14-12 кыраадыс 24 чыыһыла диэри булкупута, тымны улаханлык сымнаабыта. Онтон 25 чыыһылаттан -2-0-17-

Былаас уонна общество

Республика толорор былааһын сыллааҕы отчуотун СР баайдуол уонна сир сыһыаннаһыларын миниистирин солбуйааччы Никифоров Михаил Викторович салайааччылаах үһүс бөлөҕө олунньу 20 күнүгэр 2 Хомуस्ताах уонна Бөтүнгэ сыйдыбыта.

II ХОМУСТААХ. Отчуоттуур муньааха 25 киһи кыттыһыны ылла. Отчуоттуур дакылаат кэнниттэн пенсионер П.Е. Тарская «Дальневосточная гектар» сокуона олоххо кирийдэтинэ Россияттан кэлэр дьонго суол харчытын (подъемный), хаһаайыстыба тэринэллэригэр республикабыт өттүттэн кредит биэрэллэрин-биэрбэттэрин ыйыталаста. Биер кэлим экзамен түмүгүнөн Саха сирэ Россия орто көрдөрүүтүн ситиспэтэҕэ диэн туран, БКЭ түмүктэринэн туох үлэ ытыллыбытын, туох түмүктэр оҥоһуллубуттарын, олохтоохтор тыа хаһаайыстыбатын тэринэллэригэр тоҕо бырыһыана суох кредит биэрбэттэрин, республика орто хамнас төһө буолан турарын туоһуласта.

Этиитигэр республика толорор былааһын отчуотун ыта нэһиликтэргэ куруутун сылдыбыт киһи кэлэрэ буоллар, республикаҕа саҥа тутуулар, оскуоларар үлэҕэ киирэ тураллара нэһилиэнньэҕэ олус үчүгэйдик, билигин тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанан байылыаттык олохтор кыахпыт суох буолан эрэр диэн бэйэтин санаатын этэн туран, ыччаты промышленнооска сыһарыахха, алгебра, физика предметин элбэтэн күүһүрдүүххэ наада диэн санаатын эттэ. Нэһиликтэриттэн Суоттуга диэри сылын аайы суол оҥороллорун туруорсааллар, ону да быйыл туруоруста.

Олохтоох Л.Е. Пестрякова уу тыын боппурус буоларынан мелиорация үлэтэ ханнык улууска ытылла сыйдыарын, Сэргэлээххэ уу кыһалҕата турарынан сибээстэн мелиорация үлэтин ытытарыга туох ирдэнэрин, ыччат чөл олохтоох буолуутугар түүнүгү кулууптарга, рестораннырга арыгы атытын төһө хааччахтыылларын, тас дойдуттан арыгы киллэрэллэрин төһө хонтуруоллуулларын ыйытта. Нэһилиэк көһүүтүгэр Республика толорор былааһа болҕомто уураарыгар, тыа сиригэр кырдыаҕас дьонго социальнай дьибэлэри туталларыгар, интернаты көһөрөн охсорго, агрооскуолаларга күүс-көмө буолалларыгар баарда уонна балыһа олус тымнытын бэлиэтээтэ. М.Р. Пестрякова, инбэлиит (истибэт, саҥарбат), сизэ иккис кууруска үөрэнэ сылдьар, тустуунан дьарыктанар эбит. Кини тыага тахсан сатаан үлэлиир кыаҕа суох, онон куоракка дьибэҕэ кыһалларыгар туох көмө баарын ыйытта. А.Ф. Степанова нэһиликтэргэ тыа хаһаайыстыбатын дьарыктанарга сүөһү атыылаһалларыгар 1 мөл. солк. көрүүлэр диэн сурах төһө оруннааҕын, хайдах быһылаахтык бэриллэрин туһунан сурааста.

Кэпсэти кэнниттэн ааспыт сыллааҕы отчуот бороотуолун көрдүлэр, ырыттылар. Республика толорор былааһын 2015

ОЛУННЬУ БИИР КЭМ, УҔУННУК ТЫМНЫЙДА

20-23-28 кыраадыс сарсыарда өттүгэр тымныйан, күнүс -1-12 эрэ тымны турбута. Кулун тутар 31 күнүгэр сарсыарда -11, күнүс -3 этэ. Олох кыратык 24 чыыһыла чалбах тахса сылдыбыта. 1-13 чыыһыла диэри былыта суох ыраас күннэр этэ. Онтон 14-15 чыыһыла халын былыт, хаар түспүтэ. 17 чыыһыла хаар түстэ. Кулун тутар 25 күнүгэр инчэҕэй хаар, кыратык ардаабыта, халын былыттаах күн. 26 чыыһыла тыал, буурҕа, тонгорон халтараан күн, 27-28

күннэргэ тыаллаах, былыта суох этэ. 29-30 чыыһыла былыта суох, хатааһын саҕаланна. 31 чыыһыла былыттаах, хаардыыр, күнүс -3 кыраадыс. Тымны хатааһынаах саас саҕаламмыта. Онон кулун тутар 12-гэр диэри халлаан тымнытын -30-36 кыраадыска диэри тутуон сөп. Кубулаҕаттаах кулун тутар тугу көрдөрөрө биллибэт. Хаар арыый чараас, ону айылҕа ситэриэн сөп этэ. Хайыыр?

Константин ЕРЕМЕЕВ, Кыһыл Сыйр

сыллааҕы отчуотун мустубут дьон 100% биһирииллэрин биллэрдилэр.

БӨТҮН. Отчуот саҕаланан 30 киһи баар, онтон кэлииттээннэр 42 киһи буолбута. Пенсионер М.Ф. Куданов, республикаҕа

буйалара суоҕун бэлиэтээтэ. Онтон 6 учуутал дьибэ наймылаһан олохтор эбит. Онон эдэр специалисттарга анаан дьибэ тутууну туруоруста. Оскуола тэрилбиттэ 110 сыллаах үбүлүөйэ эбит. Оскуола доруобуйаларыгар

САНААНЫ — АҔАБАСТЫК УОННА КИМИИЛЭЭХТИК

тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар төһө үп көрүллүбүтүн, Хатырыкка дылы хаһан суол асфальтанарын, сир (бааһына) оҥоруутугар туох үлэ ытылларын ыйытта. Сиртэн хостонор баайы атын дойдуга атыылы олохторун этэн туран, Саха сирин олохтоохторугар ол дохуоттан тоҕо бэриэттэрин, кирибэтин тоқкоолосто. Ол эрэн манна сөптөөх эппиэти ылбата.

Дақылаатчы М.Ф. Никифоров толоостук эппиэттээн саалаа мустубут дьон көйгүөрэн ыллылар. Билигин киһи сонунары көрүүн да баарбат буолла: өлөрүү, уоруу, саахал эрэ туһунан кэпсээлэр диэн санаатын үлэһиннэ. Е.В. Иванова, оҕо саадын эбиэдиссэй, норматив бүтүн республика үрдүнэн кирийдэ дуо диэн ыйытта. Норматив кириэн, тех. үлэһиттэр хамнастара МРОТ-ка тэнгэспэт балаһыаньыта тахсыбытын бэлиэтээтэ.

Улууска 35 мистээх хас да оҕо саада баар, ол эрэн көрүллэрэх аччыллара тоҕо атын-атынын сураста. Саҥа оҕо саадын тутуунун инвестпрограммаҕа киллэрэллэригэр баарда. В.Д. Аммосова, осеменатор: «3 ый буола-буола дьуары азотунан «Сахаплемобъединение» АОО кэлэннэр заправкалыыллар этэ. Бу кэнники сылга бэйэбит кэлэн заправкалатын дириллэр. Дьинэр азоттаах дьуар дьалкынныа, хамсыа суохтаах», - диэн санатта. М.Г. Пермякова, оскуола дириэктэрин солбуйааччы, оскуолаҕа 10 эдэр учуутал кэлэн үлэли сылдьаллар да, олохтору усулуо-

хааччахтаах оҕолору үөрэтэр хайысхалаах эбит, ол эрэн онно усулуобуйа суоҕун, тыа сиригэр аутсорсинг кириэрэ сөбө суоҕун эттэ. С.П. Суздадова, тыа хаһаайыстыбатын специалиһа, нэһиликтэргэ үлэлиир специалисттар хамнастара тоҕо кыратын ыйытта уонна хотонго искусственай сизмэлээһини оҥоруу кедьүүһэ суох диэн туран, нэһиликтэргэ искусственай сизмэлээһин пуунун туталларыгар туруоруста.

Маны таһынан, отчуокка мустубут олохтоохторгон оҕо саадын үлэһиттэрин коммунальнай өнөлөрүн төлбүрдэр тоҕо кэлэ илигин, саҥа ФАП тутууну туһунан, кырдыаҕастарга анаан туох программа, чэпчэти көмө баарын, мед. көрдөрүү төлбүрүн, дальневосточнай гектар сокуона олоххо кирийдэтинэ хайдах мэчирэнгэ сирин ылары, спортсаала хаһан тутулларын, оскуола бухгалтерын штатын тоҕо сарбыйыттарын, буйуна ханна тутулан үлэлиэхтээгин, тоҕо усулуобуйа тэрийбэккэ сылдьан техрегламент киллэрэллэрин, тыа сирин дьонун хамнаһа хаһан улаатан, республика орто хамнаһыгар эппиэттээр буоларын туһунан ыйытыылары биэрдилэр.

Отчуокка мустубут дьон кэпсэти кэнниттэн республика толорор былааһын 2015 сыллааҕы үлэтин, ыйыппыт боппурустарыгар сөптөөх хоруйу истибэккэлэр да буолан дуу, 3 киһи биһирээбэтин биллэрдэ, уоннаабылар биһирээтилэр.

С. АРГУНОВ

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭБЭ

Ааҕааччы, дорообо!

Өрөбүлгэ 1 Хомуस्ताахха спортсаала саҥа дьибэтэ арылынна. Бу курдук сотору кэминэн Никольскайга кизг спортсаалалаах АКЦ үлэтин саҕалааҕа, Оонньуулар кэмнэригэр Хама-даттаҕа «Эрчим» спортсаала үлэтин саҕалаа-быта, соторутаабыта Намнааҕы педколледжка спортсааланы үөрүүлээхтик аспыппыт. Бу ыйга Көбөкөнгө спортсаала үлэҕэ кирирээҕэ. Ити курдук сыһыа-баайа нэһиликтэринэн кыһыннары-сайыннары дьарыктанарга усулуобуйа тэриллэр. Ол иннигэр оскуолаларынан көрдөһөн-ааттаһан күрэхтэһиилэр ытыллыл-лара, күннэтэ дьарыктанарга усулуобуйа суох этэ. Сайынҕы стадионнар бэрт кылгас кэмгэ туһалыыллара, от үлэтин, атын да түбүктэргэ бириэмэ тийбэтэ өйдөнөрө.

Билигин Арбын, Түбэ, Искра, Таастаах, Салбан курдук кытыы учаастактарбытыгар тэттик спортсаалалары тутан үлэҕэ киллэрэр сорок бэбиэскэттэн уһуллубат. Маныаха Ил Дархан чөл олоҕу талбыт, арыгыттан аккаастаммыт нэһиликтэргэ өйбүл бэрээдэгинэн биер социальнай объектууруттан биэрэр үгэни олохтообутун умну-муохха наада, маны туһанарбыт тоҕоостоох буолуоҕа. Уруккуттан этиллэрэ «В здоровом теле — здоровый дух» диэн. Ол аата спорду-тан дьарыктанар, арыгыттан, табахтан, атын да куһаҥан дьаллык-тартан аккаастаммыт киһи өйө-санаата чэбдигирээрэ, үгүө олоххо тардыһара сэрэйиллэр.

Биер улахан кыһалҕанан тутулуубут объектары көрүү-истиити, итиитин, уотун-күөһүн төлөбүрүн уйунуу буолар. Үлэҕэ кирибит спортсаалалары барытын улуус бюджетыгар сүктэрэр табыҕа суох буолуо, манна анарданан, чизпэрдэһэн төлөһөрү толкуйдуохха наада. Аны туран, абонплата олохтоон (символическай да сыана буол-лун) ороскуот сорботун онно сабыахха сөп. Бири бигэ өйдүөхпүтүн наада — үлэҕэ кирибит спортсаалалар хатанан туруо суохтаахтар, дьон-сэргэ, чуолаан, ыччат эт-хаан өттүнөн сайдарыгар тэрийэр ма-ассабай үлэ күргүөмнээхтик барыахтаах.

Александр АТЛАСОВ

Оҕо иитиитэ — барыбыт дьыалабыт

ОБОЛОРБУТ САЙДАЛЛАРЫН ТУҔУГАР

Хатырыктааҕы «Кэскил» оҕо уһуяаныгар оскуолаҕа кирирээх-тээх оҕолор бөлөхтөрүгэр 22 оҕо сылдьар, олохтон 17-тэ оскуолаҕа кириэр. Манна үрдүк категориялаах иитээччи, СР үөрэҕириитин туйгуна Лена Алексеевна Иванова, бастагы категориялаах иитээччи Сардаана Кимовна Охлопкова, иитээччи көмөлөһөөччүтэ Ольга Николаевна Сидорова үлэлииллэр.

Оҕолорбут ыраас, сылаас, саҥа элбэх методическай үөрэтэр пособиелаах, үгүс онньуурдаах, миннигэс астаах, чуолаан иһирэх үлэһиттэх улахан оҕо саадыгар сарсыарда аайы үөрэ-көтө баралла-рыттан төрөппүттэр эмиэ үөрэллэр, астыналлар. Мин Лена Алексеевнаттан оскуола иннинээҕи саастаах оҕо тугу билэн, үөрэтэн оскуо-лаҕа бэлэмнэниэхтээгин ыйыппыппар манньы кэпсээтэ:

- Оҕо оскуолаҕа кириэн иннинэ сааһа, өйө-санаата, ийиитэ, ис кыаҕа, дьобура уһуктарыгар-сайдарыгар айылҕаттан анаан бэриллибит сааһа, олус суолталаах кэрдиис кэмэ. Онон Россия Федерациятын үөрэхтээһин туһунан сокуонугар федеральнай государственнай үөрэх стандартын ирдэбилэ ылылынна. Оҕо сатаан ааҕар буолла да, оскуолаҕа үөрэниэн сөптөөх диэн саныыр сыһыа. Кини тугу саныыра, билэр интеллектуальнай бэлэмнээх дэммэт. Интел-лектуальнай бэлэмнээх диэн оҕо уйулҕата сөптөөхтүк сайдыыта буолар. Болҕомтолоох буолуута, ылыныыта, өйгө тутара, толкуйа, онорон көрүүтэ оҕо сатаан ааҕарыгар, суоттууругар, соруудаҕы өйгө онороругар көмөлөһөллөр.

Хас биридир оҕо оскуолаҕа кирирээҕэр билиилээх-көрүүлээх, тобуллаас толкуйдаах, тыла-өһө сайдыбыт, хомоҕой тыллаах буо-лара ирдэнэр. Манна иитээччи үлэни сөпкө аттаран туруоруохтаах. Кэлим дьарык, онньуу арааһын көрдөрөн үөрэтэр тэрил, дидак-тическай онньуулар, сайыннарар эрчиллиилэр, араас соруудахтар туттуллаллар. Онон инники кэскилбит туһугар аныгы үйэ оҕотун итиитигэр оҕо саадын үлэһиттэригэр үрдүк сорок, эппиэтинэс буолар. Манна төрөппүттэр эмиэ аныгы ирдэбиллэри ылынан, ит-тээччини кытта биер сомоҕо күүс буолаллара ирдэнэр, - диэн Лена Алексеевна кэпсээнин түмүктээтэ.

Бары төрөппүттэр ааттарыттан иитээччилэри кэлэн иһэр Аан дойду дьахталлар күннэринэн итиитик-истинник эҕэрдэлиибит!
Альбина КУЛИЧКИНА, хаһыат общественнай корреспондента

Үөрэх зйгэтигэр

Олунньу 18 күнүгэр Партизан орто оскуолатыгар Нам уллуһун үөрэҥин үлэһиттэрин олунньутаагы сүбэ мунньахтара буолан ааста. Площадкаларынан араас кэпсэтиилэр ытытыллылар, ол курдук: салайааччылар сүбэ мунньахтара, эбии үөрэхтээһингэ ФГОС киллэри, ситиһилээх учуутал формулатын оноруу, до-руобуйаларынан хааччактаах оҕолорго логопедическай уонна социальнай-психологическай үлэни тэрийии, Нам уллуһугар оҕо хамсааһынын сайыннарыы, төрөппүттэри кытта үлэ. Бу хас биридди кэпсэтигэр үөрэх управлениетын методистар, үөрэҥи сайыннарар уонна идэни үрдэтэр институттан кафедра сэбиэдиссэйдэрэ, нэһиликтэр оскуолаларын учууталлара, оҕо саадтарын иитэччилэрэ, төрөппүттэр, ГАИ инспектора о.д.а. кытыллылар.

Мунньах кыттыгылаахтара санааларын манньк үлэһиттэринилэр:

О.Н. Протопопов, улуустаагы үөрэх управлениетын начальнига: «Сылын аайы буолар олунньутаагы мунньахпыт быйылгы уратыта диэн маны сэргэ үөрэҥи сайыннарар уонна идэни үрдэтэр институт күннэрэ буола тураллар. Хатын Арыы орто оскуолатыгар базалананан рядовой оскуолаларбыт хамаандалара икки күнү быһа күрэхтэстилэр. Бу республикага саҥа сүүрээс буолар. Биһиэхэ, төрдүс улууска, методическай тууру ыта кэлэ сылдьаллар. Педагогтар таһымнарын үрдэтигэр аналлаах күрэх буолар. Үөрэҥи сайыннарар уонна идэни үрдэтэр институттан 15 киһилээх делегация кэллэ. Ону таһынан СР психолого-медико-социальнай киин директора К.К. Чичигинаров, солбуйааччыта Р.Н. Андреев, эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрин салайааччылара уонна бэйэбит 70-ча үөрэхпит тэрилтэлэрин салайааччылара, солбуйааччылара кытыллылар.

Куруук буоларын курдук, эбиэккэ диэри секционной үлэлэр

САЛГЫ ХАЙДАХ ҮЛЭЛИЭХХЭ?

ытытыллылар. Уопсайа 6 секция үлэлээтэ. Бэйэм саамай улахан, тэрилтэ салайааччыларыгар аналлаах 1-кы секцияны салайан ыттым. Секциябытыгар олус сытыгы боппурустар турдулар. Быйыл өссө манна бухгалтердары ынгырдыбыт. Сүрүн темабыт «Эффективнай контрагы киллэри» диэн буолар. Республикага аҕыйах оскуолага кирирдэ. Былалан быһыгытын 2018 сылга дылы туох баар оскуола бу контракка киририэхтээх. Дынгинэн, эффективнай контракт 2 пилотнай оскуолага киририэхтээх этэ, ол эрэн кыайан кирибэккэ сылдьар. Эбии үөрэхтээһинмит тэрилтэлэригэр бу сыл балаҥан ыйыттан номнуо киририэхтээх. Бары билэрбит курдук, быйылгы сыл эбии үөрэхтээһин сылынан биллэриллинэ. Онтон секциялар түмүк таһаарытырын кэннэ резолюциябытыгар киллэрэн ылынабыт, учуоттуубут».

С.А. Соловьева, улуустаагы оҕо хамсааһынын куратора: «Секциябыт сүрүннүүр үлэтэ «Нам уллуһугар оҕо хамсааһынын сайыннарыы» диэн ааттаах. Бу секциябытыгар 5 киһи иһитиннэри онордо. 43 лидер оҕолор уонна педагог-организатордар кыттыгыны ыллылар. Секциябыт түмүгүнэн хас биридди оскуола аайы педагог-организатор штата баар буоларын ситиһэргэ, бу хайысхага үлэ күүстээхтик барарыгар кабинет биэрэн, оҕолорго сөптөөх программалары талан үлэни ыытарга уураах ылыныбыт».

Мунньах түмүгүнэн «Нам уллуһа» МТ дьаһалтатыгар, сокуоннай сааһын ситэ илик оҕолор улуустаагы хамыһыһыаларыгар, үөрэх управлениетыгар, үөрэх тэрилтэлэрин салайааччыларыгар туһаайан быһаарыны ылынылар. Холбурдуан суруйдахха, «Нам уллуһа» МТ дьаһалтата оҕолор эбии үөрэхтээһин тиһигинэн научно-техническай хайысханан уонна робототехниканан дьарыктаналларыгар сөптөөх усулуобуйа тэрийиэхтээх, Нам сэлэниһэтигэр чааһынай оҕо саадын аһалларыгар нэһиликтэр баһылыктарын, урбаан киинин кытта үлэни салгыы ытытаахха. Үөрэх управлениета эбии үөрэхтээһин программатын сайыннарыахтаах, тупсарыахтаах. Онтон да атын хас эмэ пуунаах түмүгү ылынан, салгы үөрэх, билии таһыма үрдүүрүн туһугар кыһаллан, бэйэлэрин баай оупуттары тарҕатан үлэлиэхтэрэ, үөрэтиэхтэрэ диэн эрэнэбин.

А. СОЗОНОВА

Арба, мань аахпытын дуо?

Сотурутаагыта 1 Хомустаах нэһилигэтин ветераннарын балаҥаныгар хаһыаппыт бастын общественной корреспонденнарыттан биридэстэрэ, Россия уонна СР суруналыстарын сойууһун, улуустаагы «Отуу уота» литературнай түмсүү чилиэнэ, СР физическай культуратын уонна спордун туйгуна, спорт ветерана, хас да кинигэ автору Анатолий Михайлович Софронов — Онтуон «Санаам ымыылара» уонна «Хаар күлүмнэс кыырыаҥа» диэн саҥа кинигэлэрин сүрэхтэниитэ буолла.

ИККИ КИНИГЭ СҮРЭХТЭННЭ

Бу ааҕааччыга да, айар куттаах дьонго да олус үөрүүлээх күннэ ыраахтан-чугастан элбэх киһи кэлэн кытынна. Эдэр поэт Онтуон айар кута кутугунанан бирутэн бирут дууһаны долгутар, иэйиини күөртүүр, сырдыгы-кэрэни саҕар хоһооннорун эмиз кини курдук айар имэҥнэ куустара сылдьар атастара, доҕотторо Александр Дунаев, Николай Федотов, Егор Феофанов, Василий Ушницкай, Январь Неустроев, Константин Еремеев, Алексей Татаринов, Владислав Ядреев, «Полярная звезда» сурунаал редакторун солбуйааччыта Иван Иннокентьев, «Саха сирэ» хаһыат редакциятын үлэһиттэрэ Татьяна Маркова, Вера Макарова, 1 Хомустаах оскуолатын учуутала Алена Алексеевна Томская у.д.а. ырытан иһитиннэрдилэр уонна авторы истинник эбэрдэлээтилэр.

Кинилэри сэргэ хомоҕой тыллаах хоһооннунтөрөөбүт нэһилигэтин баһылыга В.Г. Жирков, ветераннар сэбиэттэрин председателэ М.Н. Дьяконов, улууспут Ытык киһитэ Д.И. Кривошапкин, улууспут киин библиотекакатын директора М.Р. Софронова са-

лайар коллективынаан, улуус музейин директора А.И. Копырин, улуус культуратын үлэһиттэрэ, «Энсиэли» хаһыат редакциятын бэрэстэбиитэлэ И.И. Иванов, үөрэммит оскуолатын учууталлара: Г.Г. Алексеева, М.Г. Степанова, Е.И. Неустроева, биригэ үөскээбит доҕоро, гроссмейстер Александр Азаров, биридуйдулааҕа, алгысчыт Ф.А. Соловьев у.д.а. ис дууһаларыттан эбэрдэлээтилэр.

Бу дьоро киһиэхэ оскуола оҕолоро, ынгырылаах ыалдьыттар поэт хоһооннорун доргучу аахтылар. Спорт ветерана, хоһоон, ырыа аһааччы Владислав Ядреев уонна оҕолору кэрэ зйгэтигэр уһуйа-иитэ сылдьар Мария Григорьева Анатолий Михайлович хоһоонноругар бэйэлэрэ айбыт хас да ырыаларын ыллаан, авторга бэлэх уунан тэрээһини олус сэргэхситилэр.

Эбэрдэлээбит эрэ барыта тахсан эрэр поэт — Онтуон (айбыт хоһоонноруттан таһааран) патриот, лирик поэт буоларын бэлиэтээн туран, «айар талаанын өссө арыллан истин» диэн алҕаатылар.

И. ИВАНОВ

Үөрэх зйгэтигэр

Салбан орто оскуолага үөрэх министростытын 2015 сыллаах ыам ыйын 7 күнүгээҥи бирикээһинэн агрооскуола аатын сүкпүтэ. Онтон эмиз ити сыл от ыйын 15 күнүгээҥи бирикээһинэн биридуйдулаахтара, биллиилээх бөдөн политическай, государственнай деятель Егор Михайлович Ларионов аата ингэрлэн «Е.М. Ларионов аатынан Салбан орто оскуола» буолбута. 2016 сыл тохсуньу 11 күнүттэн оҕо саадын кытта холбоһон, бары бирид коллектив буолан тигинэчи үлэни олоролор. Коллективтарыгар 24 учуутал, 3 иитэччи, 24 техническай үлэһиттэр итиллээччилэрэ, үөрэнээччилэрэ кэскиллээх дьон буола улаатан тахсалларыгар кыһаллан-мүһэллэн, бэйэлэрин биллиилэрин-көрүүлэрин биэрэн, ингэрэн айымньылаахтык үлэли-хамсыы сылдьаллар.

2010, 2012 сс. I-кы, II-с улуустаагы Ларионовскай ааҕылар Салбан орто оскуолатыгар үрдүк таһымнаахтык ытытыллыбыттар. Оттон I-кы республикатаагы Ларионовскай ааҕылар олунньу 25 күнүгэр олус тэрээһиннээхтик буолан ааста. Куонкурус сылынан республикабыт биллэр государственнай деятельларын холбурдуларыгар үүнэр көлүөнэни патриотическай уонна гражданскай хайысхага иитии, бэйэ дьобурун сайыннарыыга усулуобуйа тэрийии, оҕолору кыра эрдэхтирэттэн чинчийэр үлэҕэ кытыарыты буолар. Конференция сорууга: гражданын уонна патриоты иитэн таһаарыны, үөрэнээччилэри ирдиирчинчийэр үлэҕэ кытыарыты, республика, улуус учууталларыгар педагогическай оупуттары тарҕатыы, улууспут, республикабыт биллэр деятельлэрин олохторун уонна айар үлэлэрин үөрэтэргэ

РЕСПУБЛИКА ТАҢЫМНААХ ЛАРИОНОВСКОЙ ААҒЫЫЛАР

интэриэс үөскэтии. Бастакы республикатаагы Ларионовскай ааҕылаар үөрүүлээх аһыллыта дойдубут, республикабыт, Салбан орто оскуолатын Өрөгөйүн ырыаларын истиинэн, толоруунан саҕаланна. Ол кэнниттэн ынгырылаах ыалдьыттар — улуустаагы үөрэх управлениетын начальнига О.Н. Протопопов, «Салбан нэһилиэгэ» МТ баһылыга А.Х. Новиков, оскуола директора Н.Б. Винокурова, эбии үөрэхтээһин уонна оҕо хамсааһынын сайдар республикатаагы киинин методиһа Н.В. Макарова кыл этэн туран, конференция кыттааччыларыгар ситиһиини баҕардылар.

Уопсайа 4 секциянан үлэ барда, хас биридди секцияга үс киһилээх дьүүлүүр сүбэ үлэлээтэ. Ол курдук, 1 секция «Е.М. Ларионов олоҕо, айар үлэтэ» — О.Н. Протопопов, правительство хаһыатын корреспондента, Россия суруналыстарын сойууһун чилиэнэ Н.Н. Корнилов, үөрэх управлениетын иитии үлэтин салайааччыта Н.С. Рехлясова; 2 секция «Тыа хаһаайыстыбатын

инники кэскилэ» — И.И. Григорьев, ЯНИИСХ гельминтология лабораториятын научнай сотрудникта, эдэр учуонайдар уонна специалистар сэбиэттэрин председателэ, П.П. Окоемов, ТХУ начальнигы солбуйааччы, С.Н. Сергучев, нэһиликтэр дьаһалталарын кытта сибээстэһиигэ баһылыгы солбуйааччы; 3 секция «Нэһиликтит кэрэ көстүүтэ — тупсаҕайдык, ыраастык олорууга» (тупсарыы сылын чэрчитинэн бырайыактары көмүскээһин) — А.Х. Новиков, С.И. Петрова, үөрэх управлениетын инновация уонна информатизация отделын сэбиэдиссэйэ, А.А. Аргунов, «Кэскил» оҕо экологическай киинин директора, 4-с эбии үөрэхтээһин педагогтары секциялара (педагогтар инновационнай оупуттары тарҕатыы) — Н.В. Макарова, М.П. Дьяконова, иитии уонна эбии үөрэхтээһин отделын кылаабынай специалиһа, С.П. Уваровская, үөрэх управлениетын методическай отделын кылаабынай специалиһа.

Барыта 86 үлэ кирирдэ, онтон 71 иһитилэр, ону таһынан

кэтэхтэн 15. 7 улуус кыттыгытыттан 5 иһилинэ, 2 кэтэхтэн. Дакылааттарын истэн баран, дьүүлүүр сүбэ мустан олонорон кэтэхтэн үлэлэри ырытыстылар, ол кэнниттэн түмүк таһаардылар. Секция аайы кылааһынан бөлөххө арааран миэстэни наардаатылар. 1 секцияга 2-4 кыл: I м. — Рада Охлопкова, Салбан, II м. — Камилла Касьянова, Салбан, III м. — Степа Сивцев, Салбан; 5-8 кыл: I м. — Макара Жирков, Салбан, II м. — Боря Сидоров, Салбан; 9-11 кыл: I м. — Уйгууна Слепцова, Намнаагы гимназия, II м. — Диана Дьяконова, Салбан, III м. — Мария Винокурова, Салбан. 2 секцияга 2-4 кыл: I м. — Алина Аммосова, Хагалас I Дьөппөнө, II м. — Лена Эверстов, Салбан, III м. — Владлен Винокуров, Салбан уонна Оля Данилова, II Хомустаах; 5-8 кыл: I м. — Эльза Винокурова, Нам 2 №-дээх оскуола, II м. — Вилена Максимова, II Хомустаах, III м. — Дарина Баишева, Салбан; 9-11 кыл: I м. — Даяна Суздалова, Салбан, II м. — Алена Седалищева, Бүлүү Халбааки, III м. — Алевтина Черноградская,

Хагалас I Дьөппөнө. 3 секцияга 2-4 кыл: I м. — Владислав Кривошапкин, Салбан, II м. — Александр Изюмский, Нам 2 №-дээх оскуола, III м. — Валерия Гермогенова, II Хомустаах; 5-8 кыл: I м. — Альберт Попов, Нам 2 №-дээх оскуола, II м. — Анатолий Касьянов, Нам 2 №-дээх оскуола, III м. — Анна Скрябина, Бүлүү Дьөккөнө; 9-11 кыл: I м. — Мичил Комин, Альберт Шапошников, Нам 2 №-дээх оскуола, II м. — Диана Христофорова, Хагалас Сиинэтэ, III м. — Диана Дьяконова, Салбан. 4 секцияга I м. — С.И. Михайлова, С.С. Александрова, Амма уллуһун Амма-Наахара орто оскуолатын учууталлара, II м. — В.В. Крылова, Хагалас уллуһун I Дьөппөн орто оскуолатын учуутала, III м. — Н.М. Бурнашева-Кожурова, Салбан орто оскуолатын учуутала. Бары миэстэлэспиттэргэ грамоталары, сэмэй бэлэхтэри, кыттыгытарга сертификаттары туттардылар.

Тэрээһин түмүгүнэн аныгыскы Ларионовскай ааҕылары оскуола 90 сыллаах үбүлүөйдээх сылыгар — 2021 сыллаахха ыытардыы быһаарыннылар. Оттон быйыл сэттиннигэ оскуола 85 сыллаах үбүлүөйэ буолар. Уопсай түмүк кэнниттэн бары доҕордоһуу биэчэригэр биригэ мустан маанылаах остуолга олонорон, кэлбит ыалдьыттар махтал тылларын этэн, санааларын үлэстэн, илии тутуурдаах, өттүк харалаах үөрэн-көтөн тарҕастылар. Сайаҕас сайдам дьонноох, ыалдьытмсак ыаллаах, кэрэ айылҕалаах Салбан нэһилиэгэр олонорон, кырдык да, идэлэригэр бэриинилээхтик үлэлиир, оҕолору таптыыр учууталлар баар буоланнар, кэнчээрлэрэ кэскиллээх, сайдыылаах, айымньылаах үлэһит дьон буолан тахсаллар.

А. СОЗОНОВА

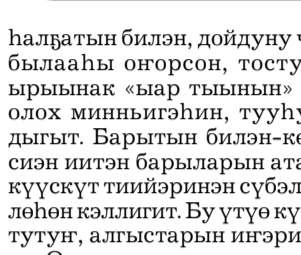
УУРЭХ ТЫННАР

Күндү хос эбэбитин, хос эһэбитин, эбэбитин, эһэбитин, ийэлээх аҕабытын **УВАРОВСКАЯ КЛАРА РОМАНОВНАНЫ, ТИХОНОВ КОНСТАНТИН НИКОЛЛОВИЧНЫ** тапталларын холбоон, ыал буолбуттара 55 сылын туолбутунан итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Сүүс сүүскүтүттэн өйөнсөн, сарын санныгытыттан тайансан, илии илигиттэн ылсан олох уһун суолун устун тэнгэ хаамсан кэллигит. Орто дойдуга олоһун биллэн биллигит: сэрри аас-туор олоһун, кыһалбатын билэн, дойдуну чөлүгөр түһэрсэн, эбэбэскэй былааһы онорсон, тосту уларыйарылары көрөн, ырынак «ыар тынын» билэн, саңа олоххо тийиэн. олох миннигэһин, тууһун барытын толору амсайдыгыт. Барытын билэн-көрөн, үлэлээн-хамсаан, оҕо, сиэн иитэн барыларын атахтарыгар туруортаатыгыт, күүскүт тийээрэнэн сүбэлээн-амалаан, салҕаан, көмөлөһөн кэллигит. Бу үтүө күнүгэ, ыччаттаргыт махталын тутун, алгыстарын ингэринин!

Оҕолоргут, сиэннэргит ситиһиэлэринэн угуттанан, өссө да уһуннук орто дойдуга олорун, айа-тута, уһанса, дыһайа-такайа олорун! Кырыйдыгыт диэн кыайтарыман, элэйдибит диэн эмэһиримэн!

Оҕолоргут, күтүөттэргит, кийиттэргит, сиэннэргит, хос сиэннэргит

Күндү ыгыктыыр киһибитин, Үөдэй нэһилиэтин олохтообун, тыыл, үлэ ветеранын **УВАРОВСКАЯ МАРИЯ НИКОЛАЕВНАНЫ** 90 сааһын томточчу туолбут үбүлүөйдээх күнүнүнэн иттиик-истинник эбэрдэлибит!

Эн олох ыарахан кэмигэр төрөөн, улаатан, сут-кураан, сэрри дьылларын экиннэн-хаангынан билбитин. Оҕо эрдэһиттэн холкуос ыарахан үлэтигэр эриллэн, сэрри кэннинээһи ологу чөлүгөр түһэригэр элбэх сыраһын биэрэн үлэлээн кэлбикин үрдүктүк сыаналыбыт!

Ийэли сылаас сыһыангынан ырачааннар оҕо саадыгар үөрэ-көтө доруубайдык улааталларыгар, сайдалларыгар сөптөөх усулуобуйаны тэрийсэ элбэх сыраһын биэрэн сэмэй кылааккын киллэрбикинэн киэн туттабыт, холбур оностобут.

Эн улахан дьиэ кэргэн күн күбэй ийэтэбин, элбэх сиэн, хос сиэн истин эбэтэбин, сэмэй, аламаҕай майгылаах дьүөгэбин, коллегабын.

Үгыктыабыллаах Мария Николаевна! Аймах дьонун үгыктыабылтын ылан, билэр дьонун биһирэбилин истэн, оҕолорун сылаас тапталларын, сиэннэрин миннигэс мичээрдэрин ингэрен санаан сандаардын, үйэн уһаатын!

Үөдэй нэһилиэтин «Чуораанчык» оҕо сайдар кийини коллектива уонна ветераннара

Өр сылларга биһиргэ үлэлэбит коллегабытын, педагогическай үлэ ветеранын, убаастабыллаах **ВЕРА ИВАНОВНА КРИВОШАПКИНАНЫ** үбүлүөйдээх күнүнүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Үөрэх-иити үлэтигэр учуутал, коллега быһыгытынан үгүс сыраһын ууран өр сыл профсоюзнай комитет пред-

седателинэн коллективы түмэн салайсан тэрийсэ кэлбикин, айымньылаахтык үлэлээбикин сыаналыбыт, киэн туттабыт.

Баҕарабыт кытаанах доруубуйаны, убаарабаат эрчими, үтүмөн үгүс үөрүүнү, баҕа санаа бастынын. Чугас дьонун, оҕолорун, сиэннэрин куруук үөрдэ-көтүтэ сырыттынар. Кэлэр кэмгин кэрэни эрэ кэрээлээгин, уһун олоһун дьоло эрэ тосхойдун!

Д.Ф. Алексеев аатынан 1 Хомуустаах орто оскуолатын коллектива, ветераннара

Биһиги күндү балтыбыт, эдьийибит, сагасыт **ЕВДОКИЯ НИКОЛАЕВНА** уонна кини 45 сыл үлэлээбит коллективын 4 №-дээх «Чэчир» МБДОУ кини салайар салалтатын **ИРИНА ВАСИЛЬЕВНА ОХЛОПКОВАНЫ, МАРИЯ ИЛЬИНИЧНА БУБЯКИНАНЫ**, коллектив үгык-мааны ветеранарын, өр сылга биһиргэ үлэлээбит **ЛИЯ МИХАЙЛОВНАНЫ, НАДЕЖДА КОНСТАНТИНОВНАНЫ, ЗИНАИДА ЕГОРОВНАНЫ, САРГЫЛАНА ИОНОВНАНЫ, ОКСАНА КОНСТАНТИНОВНАНЫ** коллектив эдэр кэскиллээх ыччатын Дьахталлар бырааһынныктарынан сахалы айхаллыбыт, эбэрдэлибит!

Ис сүрөхтэн баҕарабыт баҕа санаа бастынын, үрдүктэн үрдүк ситиһиллэри, былгыта суох ыраас халлааны, доруобай буолууну.

Махталы кытта Евдокия Николаевна эдьийдэри, убайдара, балтылара, бырааттара Нөмүгүттэн, Бурятияттан, Тиксintтэн, Удачнайтан, Москвадан, Дьокуускайтан, Бэрдьэстэхтэн, Нерюнгритаан, Благовещенскайтан, Мэнэ Хангаластан, Быыкап Мыыстан

1 МАРТА 2016 - ДЕНЬ ГРАЖДАНСКОЙ ОБОРОНЫ

Резолюцией, принятой 18 декабря 1990 года, 9-я сессия Генеральной Ассамблеи Международной организации гражданской обороны (МОГО) постановила ежегодно отмечать 1 марта Всемирный день гражданской обороны. Российская федерация является членом МОГО с 1993 года.

Главная цель этого праздника – приобщение людей к культуре безопасности жизнедеятельности, возможность для всех структур и служб гражданской обороны усилить свою роль в вопросах спасения человеческой жизни, собственности и окружающей среды, а также расширить

возможности по реагированию на разного рода чрезвычайные ситуации с точки зрения минимизации человеческих и материальных потерь настолько, насколько это допустимо.

Первоначальным назначением гражданской обороны была защита мирного населения в условиях военных действий. Но, к сожалению, и в мирное время происходит достаточно много чрезвычайных ситуаций, часто бывающих последствиями техногенных катастроф, природных катаклизмов, международного терроризма. У службы гражданской обороны достаточно тяжёлая задача - не только предот-

ращение и устранение последствий этих происшествий, но и проведение разъяснительной работы среди населения о том, как следует вести себя в подобной ситуации.

В Намском районе с 19 февраля по 10 апреля 2016 года проводятся мероприятия, посвященные Всемирному дню гражданской обороны.

В Намском пожарно-спасательном гарнизоне 10 и 11 марта 2016 года объявляются дни открытых дверей для учащихся образовательных учреждений и населения.

Экстренные телефоны: Единая служба спасения – 112, Единый телефон пожарных и спасателей 01, 010.

ОГПС РС(Я) №23 по МО «Намский улус»

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУҺУН ОЛОХТООХТОРО, ЫАЛДЫТТАРА!

«TORUT UU» тэрилтэ кыһынгы үлэ режимигэр киирбитин биллэрэр:

Үлэ күннэригэр сарсыарда 9.00-тан 18.30 ч. дылы үлэлибит. Дьэһэ илдэн биэри диспетчерэ сарсыарда 9.00 киэһэ 18.30 ч. дылы сакааһы ылар.

Өрөбүл күммүг хас нэдиэлэ баскыһыанньата. Кирдээх, саһарбыт уонна хайдьылаах баллоннары төттөрү ылбаппыт.

Маһа: Чернышевская ул. 6-та, «Олонхо» аты киинэ
Аһааньа: Лена ул. 16-та, өрөбүл суох.

Аадырыска тизерди телефоннара: 8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70

Төрүт уу — Чэгиэн турук — Үйэлээх олох

® Продаю, меняю креста 97г 100 крестов двс 1 жз 2,5 л., масло не ест, акпп не пинает, ходовка в норме - 200 т.р. торг.
WhatsApp 89142286185

® Принимаем заказы на печать предвыборной агитации на выборах 2016 г.

Печать на бумаге 80 гр/см3 ч/б А4 — 4 руб., А3 — 8 руб. Печать на бумаге 80 гр/см3 цветная А4 — 25 руб., А3 — 50 руб.

Печать на бумаге 80 гр/см3 цветная А4 — 40 руб., А3 — 80 руб. Изготовление макета — 500 руб. 1 стр.

«Коника Минолта» ИП Охлопков М.Р. **678380, РС(Я), Намский улус, с. Намцы, ул. М. Аммосова, 4, тел. 41238, email: konica.ykt@gmail.com**

КЭРИЭСТЭБИЛ

2016 сыл кулун тутар 6 күнүгэр тапталлаах күндү аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, Саха АССР оскуола-ларын үтүөлээх учуутала, РСФСР физическэй култура уонна спорт туйгуна, «Учууталлар учууталлара», тыыл, үлэ, үөрэҕирин бочуоттаах ветерана, Кириллиннар педагогическай династияларын төрүүтэбит, Саха республика-тын бастын дьиэ кэргэнин аҕа баһылыга, Нам улууһун Ытык киһитэ Кириллин Степан Гаврильевич орто дойдуга олоһуттан туораабыта 40 хонугун туолар.

Кини 1927 сыллаахха Сунтаар улууһун диикти кэрэ айылҕалаах Сизэй нэһилигэр күн сирин көрбүтэ. Дьонно эрдэ оҕо аҕабыт икки эдьийдэригэр, аҕатын быраатыгар Семен Афанасьевичка итиллэбит. Кыра сааһыттан үөрэххэ, спортка тардыһылаах олоһун сэрри суостаах, сут-кураан кыһалҕалаах да кэмнэрэ буоллар, билингэ, сырдыкка тардыһар баҕатын бырахпатаҕа. Баҕа санаатын толорон 1942-1946 сылларга Чурапчы педучилищетын ситиһилээхтик үөрээн бүтүрбүтэ. Эдэр учуутал уол Нам Үөдэйгэр начальнай оскуола сэбиэдиссэйинэн, учууталынан ананан кэлэн үлэтин саҕалаабыта. Манна үс сыл үлэлээн оҕолору уонна ыччаты спорт тула түмүтэ.

1949 сыллаахха Намга уон ыйдаах физкультурта уонна ба-

йаннай дьыала курсун үөрээн бүтэрэр. Онтон Нам орто оскуолатыгар физкультура учууталынан ананан, бочуоттаах сынньаланна тахсыар диэри 48 сыл үлэлэбитэ. 1955-1959 сс. Узбекистан, салгыс Омскайдаағы физкультурнай институту бүтэрэр.

Үөрэнэр сылларыгар Узбекский ССР сүмүрдэммит хамаандатын чилиэнинэн сылдьан дойдуга араас таһымнаах күрэхтэһиллэрүгэр Узбекистан чаһын көмүскүүр. 1957 с. Москвага ытыллыбыт ССРС норуоттары маннайгы спартакиада-тыгар улахан марафонна кытыбыта. Омскайга үөрэнэ сылдьан, уобалас сүмүрдэммит хамаандатыгар киирэн Москвага «Труд» общество чемпионун аатын ылбыта.

Оройуон, республика, дойдуга атын куораттарыгар араас таһымнаах күрэхтэһиллэргэ, сүүрүүгэ, хайыһарга 7 төгүл чемпионнаабыта, 24-тэ призераабыта. Бүтэһик күрэхтэһиин 1978 с. Саха АССР 50 сылын бэлиэтир кыһынгы юбилейнай спартакиада биатлонна үһүс миестэни ылар ситиһинэн түмүктэбүтэ. Биһиргэ үлэлэбит коллегалара тустаах үлэтигэр үгүс сағанна, бастыгы киллэрээччи методическай үлэ дьыннээх новаторынан ааттыыллара. Оройуонна аан маннайгынан физкультурта учууталларын ортолоругар методическай түмсүүнү тэрийэн үлэлэппитэ.

Аҕабыт киһи быһыгытынан сүрдээх сэмэй, көнө, аһыныгас, дьонго мэлдьи көмөлөһөр майгылааҕа. Учуутал идэлээх буолан тыла-өһө ылыннарылааҕа,

дьону бэйэтигэр тардара, элбэх бэриинилээх доѳоттордоѳо.

Киһи барахсан бу орто дойдуга кэлэрэ буолуо, араана, сирдээҕи ологу сирдээхтик олоороору, ааһын ааттатар ыччаты хаалларан, бар дьонугар үтүө аатын үйэтитэри. Ийэбигин, Евдокия Федотовнаны, көрсөн ыал буолан, уон биэр оҕону төрөтөн, иитэн-үөрэттэрэн, ыал онортоон, элбэх ыччаттанан дьоллоохтук, эйэ-дэмнээхтик 56 сыл олобуттара. Аҕабыт барытыгар дэгиттэр талааннаах, кини саабаатаҕа суога буолуо. Биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар байанайдаах булчут, балыксыт, отчут (кэтэх хаһайыстыбалааҕа), сир аһын астааһынныгар тэнгээһэ суоҕа. Аҕа быһыгытынан уолаттарыгар, сиэннэригэр үтүө холбур буолара. Кыра эрдэһиттэн булт, техника арааһыгар уһуйара. Төрөһүттэрбит барахсаттар олорон ааспыт үтүө олохторо, аймах-билэ дьонноругар убаастабыллаах сыһыаннара биһиэхэ үтүө холбур буолан көлүөнэттэн көлүөнэҕэ бэриллэ туруо диэн эрэллээхпит!

Тиһэх күнүгэр өйбөтү, күүс-көмө, сүбэ-ама буолбут, тиһэх суолтутар атаарсыбыт бары дьоммутугар, аймахтарбытыгар, табаарыстарбытыгар, ыкса ыалларбытыгар ис сүрөхпититтэн махталыбын тиздэбим.

Күндүттэн күндү киһибит, аҕабыт барахсан сырдык мөссүөнэ биһиги сүрөхпитигэр мэлдьи тыннаах буолуо... Быдан дьылларга быраһай!

Өѳлоро, кийиттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрациялаамыт нүөмэрэ — **ПШ №ТУ14-0216**.

Сурукка ааккытын-суолугун, үлэтигин, дьэбэйт аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа киирбит суруктар төнөрүллүбөттөр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талылына, таһылына уонна бэчээтиир сыһар бэчээттэннэ. **Аадырыһа:** Нам сэл. Заложная ул. Л4 Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. Ниэс **Көүл сыананан атыгалаар Индекса — Р0005.** Тираһа — 1623 Бэчээкэ илии баттаньытын графика — 12:00 ч. 01.03.2016 с. Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 01.03.2016 с.

Кылаабынай редактор В.Г. Касьянов

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуяаччы — **41496**,
хаһыаты тангы — **41332**,
бухгалтерия — **41141**,
факс — **41141, 41496**.